

TÜRKONFED
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
SÜLEYMAN SÖNMEZ
100. YIL BULUŞMALARI
BAKSİFED-ANSİAD ETKİNLİĞİ

11 NİSAN 2023 - ANTALYA

Değerli Başkanlar, İş Dünyasının Değerli Temsilcileri, Sevgili Dostlar

Şahsım ve TÜRKONFED Yönetim Kurulu adına hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bugün konuşmama bir soruyla başlamak istiyorum. Çünkü Cumhuriyetimizin 100. yılında, ikinci yüzyılın kapısını araladığımız bu dönemde, umudu yeşertmek için Anadolu'nun kadim üretim ve sosyo-kültürel zenginliğinden hareketle aklımızda hep aynı soru var.

Acıyı eşit paylaşan bir toplum neden mutluluğu, refahı, sağlığı ve özgürlüğü birlikte yaratıp, eşit paylaşsın? Bize düşen bu soruya yanıt vermek, geleceğin inşasında temelin harcına bu dayanışmayı katarak, her şeyi onun üzerine inşa etmek.

Geçtiğimiz yılın son ayında, Adana'da gerçekleştirdiğimiz zirvemizde Hayalimizdeki Türkiye'yi anlatmıştık. Ortak yaşam için ortak hayaller etrafında şekillenen, demokratikleşme ve her alanda fırsat eşitliğini temel alan bir ülkeyi hep birlikte hayal etmiştik. Yaşamda, eğitimde, kariyerde, istihdamda, ekonomide, girişimcilikte; kadın-erkek, genç-yaşlı fark etmeksizin 81 ilimizin her birinde yaşayan tüm insanlarımızın, eşit fırsatlara sahip olduğu bir Türkiye hayalini canlı tutmaya çalıştık.

Bu amaçla, 20 Ocak'ta Balıkesir-Bandırma'dan başlattığımız 100. Yıl Buluşmaları'na, 21 Mart'ta İzmir'de İkinci Yüzyılın İktisat Kongresi kapsamında devam ettik. Bugün de dayanışmanın, birlikteliğin ve paylaşmanın en değerli zamanlarından biri olan Ramazan ayında; hikayesi, kültürü, tarihi ve tüm doğal güzellikleriyle medeniyet yolculuğumuzun en önemli basamaklarından Antalya'dayız.

Üye federasyonumuz BAKSİFED ile 100. Yıl Buluşmaları kapsamında, gün boyu kent aktörleri ile bir araya gelerek; diyalog, uzlaşma ve ortak akıl ile ortak vizyonda gelecek hayalimizi paylaştık. Bu akşam da üye derneğimiz ANSİAD'ın ev sahipliğinde Ramazan'ın bereketini paylaşacağımız ve ülkemizin dört bir köşesine taşıyacağımıza inandığımız bir atmosferde, sizlerle birlikte olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Değerli Dostlarımız;

Cumhuriyetimizin yüzüncü yılında, bir asır önce Türkiye'nin geleceğine şekil veren ortak ruhu yaşamak ve yaşatmak en önemli sorumluluğumuz olmalı. Deprem felaketinde yitirdiğimiz canlarımızın yasını tutuyor, binlerce vatandaşımızın yaralarını sarmaya çalışıyoruz.

TÜRKONFED olarak 30 federasyon ve ulusal-uluslararası 300'ü aşkın üye derneğimizle acil ihtiyaçların karşılanmasından barınmaya, büyük bir dayanışma ruhu sergiliyoruz.

TÜRKONFED olarak **SEDEFED** ve **Habitat Derneği** iş birliğinde, depremde etkilenen kentlerde kalıcı konutlar yapılıncaya kadar bölge halkına, **barınmanın yanı sıra sosyal ihtiyaçlarını da karşılayacak KASABA** adını verdiğimiz **sürdürülebilir yaşam merkezleri** kuruyoruz. **Hatay-Samandağ, Kahramanmaraş ve Adıyaman'da toplam 1.800 konteynerlik sürdürülebilir yaşam merkezleri barınma, sağlık, eğitim, çalışma alanları, atölyeler, kadın merkezleri, çocuklara özel alanlar ve sosyal donatıları** da kapsayacak bir bütünlük içeriyor.

Küçük sanayi ve tarım işletmeleri ile entegre olacak **KASABA'lar** sayesinde bir yandan **bölge halkının hayatlarını yeniden kurmalarına destek olurken**, diğer yandan da **göçün önlenerek, istihdam ve iş gücü kaybının önüne geçilmesi ile üretimin bölgede kalmasına katkı sağlayacağımıza inanıyoruz.**

Bu ülkenin üretkenleri, hizmet verenleri, değer yaratanları olarak bizleri **bugünlere getirenlere karşı borçlu, bizi geleceğe taşıyanlara karşı sorumluyuz. Temellerini ortak hayallerimizin, çatısını ortak refahımızın** oluşturduğu bir ülkenin inşası için var gücümüzle çalışmalıyız.

Değerli konuklar,

Antalya, tarihin en önemli **liman şehirlerinden biri** olarak **binlerce yıldır Doğu ile Batı arasında kültürlerin ve değerlerin geçiş köprüsü** olmuş **kadim bir kentimizdir. Akdeniz'in en önemli ekonomik merkezlerinden biri olan Antalya, GSYH'nın yaklaşık yüzde 3'ünü karşılarken; BAKA (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı) bölgesindeki toplam üretimin de yüzde 82'sini gerçekleştiriyor. Antalya'nın turizm, tarım ve ticaret olmak üzere üç sütun üzerinde yükselen ekonomisine son dönemlerde sanayi faaliyetleri ve yazılım sektörü de gelişimleriyle destek veriyor.**

Turizmin başkenti Antalya, doğal, tarihi ve kültürel değerleri; farklı turizm alternatifleri, ulaşımdan konaklamaya kaliteli ve yüksek standartlara sahip altyapısı ile büyük bir potansiyele sahip. 2022 yılında İstanbul'dan sonra en fazla turistin ziyaret ettiği ikinci kentimiz olan Antalya (15 milyon 280 bin turist), gecelik konaklama ve kişi başı harcamada da ülke ortalamasının üstünde yer alıyor. 2019'da 80 dolar olan gecelik kişi başı turist harcamasını, 2022 yılında 98 dolara yükselterek; ortalama yüzde 60'lık otel doluluk oranıyla, pandemi dönemi öncesine kıyasla bir sıçrama yaratmış görünüyor.

Bütün bu olumlu gelişmelere rağmen **kişi başına turizmde yarattığımız katma değer**, rakiplerimiz olan **İspanya, İtalya ve Yunanistan** gibi ülkelerin gerisinde kalıyor. **İspanya'da turist başına gecelik harcama 162 dolar** olurken, **ülkemizde bu rakam sadece 89 dolar... Geceleme ve konaklama**

sayısını artırmak, kişi başına harcamada katma değer yaratmak ve turizmi bir alana değil kentin geneline yayacak bir planlama ile daha nitelikli bir noktaya taşımak gerektiğine inanıyoruz.

Tüm bu ekonomik sütunlar, TÜRKONFED'in 3D olarak tanımladığı Dijital, Yeşil ve Toplumsal dönüşümler açısından muazzam bir potansiyel barındırıyor. Öyle ki, bacasız fabrika olarak bilinen turizm sektörünün başkenti olan Antalya, yeşil dönüşüme uyumlu fabrikalarıyla da Türkiye'nin ihracatına ve katma değerine büyük bir katkı yapma potansiyeli taşıyor. Her şeye rağmen büyük bir ihracat potansiyeli olan Antalya, 2022 yılında en çok ihracat yapan iller arasında ilk 20'de yer almıyor. Tüm bu veriler, çok büyük bir potansiyeli heba etmememiz gerektiğini gösteriyor. GSYH sıralamasında 7. sırada olan Antalya, lojistik ve coğrafi avantajlarını kullanarak katma değerli sanayi üretiminde de öne çıkabilir.

Değerli konuklar, Değerli Dostlar;

İnsan hareketlerinden yerkürenin ritmine uzanan, değişimin ve dönüşümün olanca hızıyla sürdüğü bir “Çoklu Krizler” çağındayız. Belirsizlikler karmaşası, felaketlerin üst üste yığılması, mega tehditler ile bolluk çağının sonuna da gelindiğini gösteriyor. Ülkemiz ve dünya için riskler de fırsatlarda benzer durumda. Rusya - Ukrayna Savaşı ile enerji güvenliğinden nükleer tehdi; enflasyon ve hayat pahalılığundan gıda krizine, gelir adaletsizliğinden korumacı politikalara eski sorunların, katlanarak karşımıza geldiğini görüyoruz. Pandemiden iklim krizine bir dizi yeni ve alışık olmadığımız tehditler de hayatımıza girdi.

Dünyamız büyük bir paradigma değişikliğinin eşiğinde... Eski ile yeni arasındaki büyük toplumsal değişim talebi, ekonomilerde yaşanan öncü ve artçı şokların da etkisiyle kendini gösteriyor. İsrail'den Fransa'ya toplumsal protestolar, İran'da kadınların başlattığı toplumsal değişim arzusunun da tanıklık ediyoruz.

Geçenlerde TÜRKONFED'in değerli danışmanlarından Doç. Dr. Ümit İzmen, İtalyan düşünür ve siyasetçi Antonio Gramsci'nin (Antonyo Gramşi) bir tanımını hatırlattı. “Kriz, tam olarak eskinin ölmekte olduğu ama yeninin doğmadığı durumdur. Bu ara dönemde, çok çeşitli türde korkunç semptomlar görülür.” Özetle, ister “Çoklu Krizler Çağı” ister “Canavarlar Zamanı” diyelim, küresel paradigma değişikliğinin tüm baskısını üstümüzde hissediyoruz.

Dünya ekonomisinde uzun dönemdir büyümede sorun yaşanıyor. Ülkemiz, 2022 yılında yüzde 5.6'lık bir büyüme kaydetse de bu büyüme, toplumsal refah artışına hizmet etmediği gibi yoksullaştıran bir büyüme de yaratıyor. İthalatımız, ihracatımızdan daha fazla artarken; yüksek teknoloji ürün ihracatında yüzde 3'lerde patinaj yapıyoruz. Üstelik benzer bir patinajı, 2 doları aşamayan birim başı ihracat değerlerimizde de görüyoruz; kısacası verimlilik ve katma değerden uzaklaştığımız bir ekonomik tablo karşımızda duruyor.

Geçtiğimiz ay açıklanan Ocak 2023 verisine göre perakende satışlarında yüzde 5.4'lük bir artış yaşanırken, sanayi üretimi artışı yüzde 1.9'da kalıyor. Enflasyon yüzde 50.5 ama gıda enflasyonu yüzde 70'lerde. ÜFE yüzde 76'ya gerilemiş ama elektrikte yüzde 150, enerji fiyatlarında yüzde 130'luk artış devam ediyor. Bütçe Gelir-Gider, Politika Faizi-Reel Faiz, ÜFE-TEFE, Yatırım Harcamaları-Tüketim Harcamaları arasındaki makaslar da ekonomide timsah ağzı gibi açılıyor. Yani gerçeklikle ilişkisini kaybediyor. Finansman kanalları kapanırken, yüksek ülke risk primimiz, yurt dışından daha yüksek faizle borçlanmamız anlamına geliyor.

Resmi verilere göre işsizlik rakamları gibi enflasyonun artış hızı da düşüyor. Geniş tanımlı işsizlik ve genç nüfus işsizliği yüzde 20'lerdeyken, enflasyon da yüzde 50,5... Buna karşın İTO ve ENAG verileri ile aradaki makas neredeyse 2 kata çıkıyor. Öte yandan TÜİK'in açıkladığı 19-25 yaş arası gençlerimizin yaklaşık 300 bini, son üç yılda gelecek hayallerini yurt dışında aramak için gidiyor. Hane halkı tüketiminin yüzde 5 arttığı ancak sanayi üretiminin yüzde 0.5 azaldığı bir ülkede, haliyle kazandığından daha fazla harcayan ve üretmeden tüketen bir topluma doğru evriliyoruz.

Özetle, faiz oranları düştü ama üretim artışı sınırlı, kapasite kullanımı kriz yılları hariç tarihsel düşük seviyelerde ve yatırım iştahında da azalma görülüyor. Talep kaynaklı bir büyüme yaşanırken, reel gelir düşüyor, tüketim artıyor, cari açık yeniden tarihsel düzeyde, bütçe açığında da artış yaşanıyor. Her zaman söylediğimiz gibi, ülkemizin üretim temelli, yüksek katma değerli, yüksek teknolojiyi kullanan, çevreci, insan ve sanayi odaklı bir ekonomik modele yani yeni bir hikâyeye ihtiyacı var.

Değerli Dostlar, Değerli Üyeler;

Ülkemizi krizlere, afetlere, sosyo-ekonomik eşitsizlik yaratan tüm koşullara karşı dayanıklı hale getirmek ve dünyanın dönüşüm hızını yakalamak zorundayız. Ekonomiye, bilgi ve bilimden şaşmadan yönetirken; deprem başta afetlerde pusulamızın şaşmaz noktasının da yine bilgi ve bilimden geçtiğini unutmamalıyız. Yönetim süreci, ekonomiye dayanıklı kılmak için liyakat, şeffaflık ve hesap verir bir anlayışın da tesisini gerekli kılıyor.

Üretim desenimizi yeniden şekillendirirken, yereldeki ekonomik potansiyeli ülkemizin kalkınmasının itici gücü haline getirmeliyiz. Hayatın tüm sesleri, tüm renkleri ve tüm fikirleri ile yaşamdan üretime yeniden bir kalkınmayı başlatmamız ve yeniden umudun yeşerdiğini göstermeliyiz. Ülkemizin ekonomi ve deprem bölgesine yönelik önerilerimizi 2 Nisan'da Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Nurettin Nebati ile görüşmemizde de şöyle dile getirdik.

Deprem bölgesinde istihdamı hem çalışan hem de yatırımcı için cazip hale getirecek ilçe bazında “Mega Teşvikler”, brüt asgari ücretin net olarak ödenmesi, enerji maliyetinin yarısının en azından 18 ay için devlet tarafından sübvansede edilmesi, işletmelerin sermaye ihtiyacının da özel KGF kredisi ile karşılanması için çok yönlü destek mekanizmalarının devreye alınması gerekiyor. Devletimiz kredi ve teşvikler ile bölgeyi yeniden canlandırmaya çalışıyor ancak ilk etapta karşılıksız desteklerin ve hibelerin verilmesi önemli. Bu destek, traktörü enkaz altında kalan çiftçimizden atölyesindeki teçhizatlarını kaybeden küçük işletme sahibine kadar **herkesi kapsamalı**.

Bu noktada TÜRKONFED olarak uzun yıllardır ısrarla vurguladığımız “KOBİ’ler Kira Öder Gibi Fabrika ve Atölye Sahibi Olsun” önerimizi de hatırlattık. Bu model ile kent hayatı ve yerleşimlerin içerisinde yer alan yan sanayinin ve hizmetler sektörünün yüzde 99’unu oluşturan KOBİ’lerimiz için hem çevresel hem iktisadi anlamda yeni bir planlama ile pozitif etki oluşturan bir üretim kümelenmesi yaratılabilir. KOBİ’ler fabrika binası için ayırdığı kaynağı; makine ekipman, üretim süreçleri, istihdam ve işletmek sermayesine yönlendirebilir.

Değerli Dostlarımız;

Gelişmiş bir demokrasi ve hukuk sistemi; adil, şeffaf, hesap verebilir ve liyakat esaslı bir devlet yönetimi, Türkiye’yi bir refah toplumu haline getirecek reçetenin olmazsa olmaz parçalarıdır. Bu nedenle Hayalimizdeki Türkiye’nin bir diğer temeli “adalet”tir. Adaletsizlik ve yoksullukla mücadele politikalarının küresel öncülerinden olmuş bir Türkiye’yi hep birlikte inşa etmemiz gerekiyor.

Ülkemizin refah seviyesini ve gayri safi milli hasılamızı artırmak, Türkiye’nin kalkınma hedeflerini tabana yaymak istiyorsak **“orta demokrasi” ülkesi değil, hukukun üstünlüğü ile yüksek demokrasi standartlarını benimseyen** bir ülke olmalıyız. Ekonomik göstergelerimiz ne kadar iyi olursa olsun, hukukun üstünlüğü yoksa, çağı yakalayan bir eğitim sistemi yoksa kalkınma hedeflerimize ulaşmamız mümkün değildir. Bu nedenle Türkiye’nin **orta gelir tuzağı gibi orta demokrasi ve orta eğitim tuzağından da çıkması şart diyoruz**.

Gençlerin iş gücüne ve eğitime katılması, eğitimden işe geçişin kolaylaştırılması ve teşvik edilmesine ihtiyacımız var. Analitik düşünebilen, dünyaya-bilime ve bilgiye açık nesiller yetiştirmek için; çocuklar ve gençlerin önüne yeni hedefler, yeni fırsatlar, yeni ufuklar ve yeni umutlar inşa etmeliyiz. Yaratıcı fikirlerin, girişimci ruhun ve yenilikçiliğin ancak eleştirel düşüncenin hayata geçtiği toplumlarda ortaya çıkabileceğine inanıyoruz.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için **zihinsel ve kültürel dönüşümü** başlatan, hayatın yarısını oluşturan kadınların, yine hayatın her alanına **etkin ve aktif katılımını sağlayan bir Türkiye Hayal ediyoruz. Kadınlar ve çocuklar** başta olmak üzere **şiddet ve ayrımcılığı** ortadan kaldıracak **İstanbul Sözleşmesi ile 6284 Sayılı Kanun** gibi teminatları **daha güçlü bir şekilde savunmak ve uygulamak zorundayız. Güçlü kadının; güçlü ekonomi ve güçlü demokrasiye** giden yolun teminatı olduğunu düşünüyor; **“İstanbul Sözleşmesi Yaşatır”** demeye devam ediyoruz.

Yalnızca **Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini** tesis ederek, hep birlikte ülkemizin **sürdürülebilir kalkınması ve refahı için hayatı dönüştürecek güce** sahibiz. Ama ne yazık ki, **kadınların aktif siyasette ve Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında** daha fazla temsil edilmesine yönelik çağrılarımıza ve beklentilerimize bir karşılık alamadık. **Hayalimizdeki Türkiye’ye ulaşan yolun teminatı olan kadınların ikinci yüzyılın ilk hükümetinde, bürokrasisinde ve kamu yönetiminde** daha fazla temsil edileceği **güzel günleri göreceğimize inanıyorum.**

“Demokrasi”, “Çevre”, “Dijitalleşme”, “Kalkınma” ve “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” gibi ülkemizin geleceğe uzanacak beş kapısını hep birlikte açabiliriz. Nasıl ki 100 yıl önce büyük bir bağımsızlık mücadelesini **her ses, her renk, her düşüncenin ortak akılla hareket ettiği Kurtuluş Savaşı Ruhu**’yla verdiysek; bugün de **gelecek hayalimizi bu “büyük çoğulculuk ve kapsayıcılıkla”** gerçekleştirebiliriz. **Karamsarlığı değil umudu çoğaltarak, ortak hayaller inşa ederek, topluma büyük uzlaşmanın mümkün olduğunu göstererek, BEN değil BİZ olan yeni bir hikâye yazabiliriz.**

Bu vesile ile **100. Yıl Buluşmaları** kapsamında üye derneğimiz **ANSİAD**’ın düzenlediği etkinlikte misafirperverliğinden dolayı **ANSİAD Başkanımız Akın Akıncı**’ya ve **Yönetim Kuruluna** şükranlarımı sunuyorum. **100. Yıl Buluşmaları**’nın **3. durağı Antalya**’da **istişare kültürünü geliştirmemize katkı veren TÜRKONFED Başkan Yardımcımız Ali Eroğlu** dostuma ve üye federasyonumuz **BAKSİFED**’in değerli **Başkanı Abdullah Erdoğan** ve **yönetim kurulu** ile siz **STK sevdahlarına** teşekkür ediyorum.

Sağlık, sevgi ve umutla kalın!